

Politiek, cultuur, taal en religie: Een analyse van het stemgedrag tijdens het Eurovisie Songfestival

door Laura Spierdijk¹ en Michel Vellekoop²
Universiteit Twente

De Fransen houden niet van liedjes in het Engels. Nederland baseert de puntenverdeling vooral op de eigenschappen van de liedjes en heeft een sterke voorkeur voor liedjes gezongen door vrouwen. De Baltische staten spelen elkaar systematisch punten toe. Cyprus en Ierland hebben een sterke voorkeur voor liedjes uit landen met dezelfde religie. Turken woonachtig in Europa stemmen massaal op de Turkse bijdrage aan het Eurovisie Songfestival...

Een econometrische analyse van dertig jaar Eurovisie Songfestival biedt een fraai inkijkje in het Europese stemgedrag. Zo hebben een aantal landen een uitgesproken voorkeur voor de liedjes afkomstig van buurlanden en andere landen in hun nabijheid, zelfs na correctie voor overeenkomsten in taal, cultuur en religie. Het ligt voor de hand dit te interpreteren als bewijs voor "vriendjespolitiek". Echter, de veelgehoorde beschuldigingen van politiek gekleurd stemgedrag aan het adres van Scandinavië, Oost-Europa en het voormalige Joegoslavië worden niet ondersteund door de data. Alleen tegen de Baltische staten is er overtuigend bewijs voor het bevoordelen van elkaars liedjes.

Introductie

Het Eurovisie Songfestival. Volgens sommigen een leuk en spannend evenement en volgens anderen juist een afschuwelijk *camp* fenomeen dat het beste zo snel mogelijk van de televisie kan verdwijnen...Over smaak valt uiteraard niet te twisten. Echter, welke kant men ook kiest, het songfestival is zonder enige twijfel voer voor econometristen en statistici. De historische gegevens van de afgelopen vijftig jaar – inmiddels op eenvoudige wijze via internet te bemachtigen³ – bevatten een rijke hoeveelheid informatie over het stemgedrag van de deelnemende landen en bieden een fraai inkijkje in het Europese stemgedrag tijdens het Eurovisie Songfestival.

De regels van het songfestival zijn simpel. De deelnemende landen sturen een liedje in. Tijdens het festival worden deze ten gehore gebracht en daarna worden de liedjes beoordeeld door de deelnemende landen zelf, die de punten 1,2,3,4,5,6,7,8,10,12 mogen toekennen. Uiteraard mogen de landen geen punten aan zichzelf toekennen. Omdat er de laatste decennia altijd meer dan 20 landen meededen, kent elke jury aan een groot aantal liedjes geen enkel punt toe. Voor 1997/1998 werden de punten door professionele jury's toegekend. In 1997/1998 is men overgestapt op *televoting*, waarbij iedereen kan stemmen via telefoon of *sms*.⁴

Met het Eurovisie Songfestival 2006 in het vizier (18 en 20 mei in Athene) steken beschuldigingen van vriendjespolitiek tussen o.a. Oost-Europese landen en de Baltische staten opnieuw de kop op in de media. Zulke aantijgingen zijn overigens zo oud als het festival zelf en behoren inmiddels tot de jaarlijks terugkerende folklore. Wel lijken de beschuldigingen elk jaar extremer te worden. Zo beweerde *runner-up* Malta dat de winnaar van vorig jaar (Griekenland) gewonnen heeft dankzij de hoge scores toegekend door andere landen met een substantiële religieus *orthodoxe* bevolking zoals Roemenië, Macedonië en Bosnië. Genoeg redenen dus om het Eurovisie Songfestival aan een grondige econometrische analyse te onderwerpen.

¹ L.Spierdijk@utwente.nl.

² M.H.Vellekoop@utwente.nl.

³ Zie bijvoorbeeld <http://www.eurovisioncontest.co.uk> en <http://members.fortunecity.com/mcdeil69/1980.htm>.

⁴ Sinds 2004 is er bovendien een halve finale om te bepalen welke landen door mogen naar de finale.

Aanpak

Ons onderzoek richt zich op de periode 1975-2003. We beperken ons tot deze jaren omdat het qua spelregels een relatief homogene periode is. We nemen alleen de landen in beschouwing die in deze periode ten minste drie keer meededen; dit zijn er totaal 36. Tabel 1 geeft een overzicht van de geanalyseerde landen en het aantal jaren dat deze landen participeerden gedurende de periode 1975-2003. Om erachter te komen of vriendjespolitiek inderdaad een rol speelt tijdens het Eurovisie Songfestival, richten we ons op een aantal factoren. Ten eerste kijken we of geografische aspecten invloed hebben op de puntenverdeling. Uiteraard corrigeren we eerst voor overeenkomsten in taal en cultuur tussen landen. Immers, voorkeuren voor naburige landen zouden ook veroorzaakt kunnen worden door linguïstische en culture banden tussen de betreffende landen. Als een land na correctie voor laatstgenoemde factoren nog steeds een significante voorkeur voor naburige landen heeft, kan dit op politiek gekleurd stemgedrag duiden. Tevens onderzoeken we of beschuldigingen zoals die van Malta inzake mogelijk “religieus” stemgedrag door de data worden ondersteund. Hoewel dit aspect wellicht vergezocht lijkt, is al vaker in de economie aangetoond dat religie de beslissingen van individuen kan beïnvloeden.⁵ Derhalve is het interessant om de rol van religie te onderzoeken. Ten derde kijken we of dertig jaar Eurovisie de beschuldigingen aan het adres van Turkse immigranten (en andere inwoners van de Europese Unie met een Turkse afkomst) bevestigt. Sinds de introductie van televoting in 1997/1998 wordt beweerd dat migratielanden zoals Nederland en Duitsland relatief veel punten aan de Turkse inzending geven (“patriottisch” stemgedrag). Hoewel dergelijke effecten ook een rol kunnen spelen bij andere etnische groepen, zijn betrouwbare migratiedata voor deze groepen vooralsnog niet beschikbaar. Daarom beperken we ons tot de in Europa wonende Turken. Tot slot zullen we de resultaten betrekken op de veelgehoorde beschuldigingen van vriendjespolitiek in de media aan het adres van een aantal landengroepen, zoals de Baltische staten, het voormalige Joegoslavië en bepaalde Oost-Europese landen. Hoewel er al redelijk wat econometrisch onderzoek naar het Eurovisie Songfestival is gedaan⁶, richten de bestaande studies zich op de *gemiddelde* invloed van bepaalde factoren op het stemgedrag tijdens het songfestival, waarbij gemiddeld wordt over alle deelnemende landen. Wij kiezen voor een gedetailleerdere aanpak en onderzoeken het effect van bepaalde factoren op het stemgedrag *per individueel land*, zodat we ook per land kunnen kijken naar het waarheidsgehalte van beschuldigingen van vriendjespolitiek.

land	# jaren	# stemmen	land	# jaren	# stemmen	land	# jaren	# stemmen
België	26	526	Italië	17	335	Polen	8	184
Bosnië	9	207	Joegoslavië	13	253	Portugal	27	550
Cyprus	21	448	Kroatië	11	254	Roemenië	5	118
Denemarken	22	450	Letland	4	92	Rusland	7	162
Duitsland	28	574	Litouwen	4	91	Slovenië	9	207
Estland	9	208	Luxemburg	19	366	Slowakije	3	70
Finland	24	482	Macedonië	3	70	Spanje	29	596
Frankrijk	28	579	Malta	14	315	Turkije	25	520
Griekenland	23	479	Monaco	5	89	Verenigd Koninkrijk	29	596
Hongarije	4	94	Nederland	25	512	Zweden	28	579
Ierland	27	554	Noorwegen	28	573	Zwitserland	25	506
Israël	24	491	Oostenrijk	26	532			

Tabel 1: Het aantal deelgenomen jaren per land in de periode 1975-2003 en het aantal geanalyseerde stemmen per land.

Model

De historische Eurovisie gegevens vormen dus een data set in drie dimensies: het aantal punten van een juryland toegekend aan een liedland in een bepaald jaar. Als te verklaren variabelen kiezen we de zogenaamde *voting bias* b_{ij} . Dit is het aantal punten s_{ij} dat land i in jaar t toekent aan een liedje j ,

⁵ Zie bijvoorbeeld Iannaccone (1998) en Kuran (1994).

⁶ Zie bijvoorbeeld Fenn et al. (2005), Haan et al. (2005) en Gingsburgh en Noury (2004).

minus het gemiddelde aantal punten \bar{s}_{ij} dat er in dat jaar door de overige landen aan het lied van land j wordt toegekend. De reden dat we de bias als verklarende variabele kiezen en niet het aantal toegekende punten, is dat de bias veel informatiever is over de mate van over- of onderwaardering van een lied door een bepaald land. Immers, een hoog (laag) aantal punten aan een lied is pas exceptioneel als het lied van de andere landen gemiddeld genomen juist weinig (veel) punten krijgt. Zo eindigde Griekenland in 1992 als 5^e op een totaal van 23 landen. In dit jaar kreeg het 12 punten toebedeeld door Cyprus. In 2003 werd Griekenland slechts 17^e van de 26 deelnemende landen, maar in dit jaar kreeg het land wederom 12 punten van Cyprus. Gegeven de uitslag zijn de 12 punten in 2003 een veel sterkere indicatie voor een bias dan in 1992. Tabel 2 toont een overzicht van de gemiddelde bias tussen enkele landen die regelmatig beschuldigd worden van vriendjespolitiek, berekend over de periode 1975-2003. Deze tabel laat bijvoorbeeld zien dat Cyprus gemiddeld 9.2 punten meer aan Griekenland geeft dan de overige deelnemers aan het songfestival.

landen	gemiddelde bias (in punten)
Griekenland → Cyprus	7.7
Cyprus → Griekenland	9.2
België → Nederland	0.4
Nederland → België	1.5
Denemarken → Zweden	3.5
Zweden → Denemarken	2.2
Letland → Estland	4.0
Estland → Letland	5.9
Letland → Litouwen	4.6
Litouwen → Letland	6.1
Estland → Litouwen	0.3
Litouwen → Estland	6.1
Macedonië → Roemenië	6.8
Roemenië → Macedonië	7.7

Tabel 2: Gemiddelde bias over de periode 1975-2003 tussen verschillende landen.

Voor elk land schatten we een regressie model om de bias van het betreffende land ten opzichte van de deelnemende liedjes te verklaren uit een groot aantal verklarende variabelen. De factoren die we beschouwen zijn:

- *Geografische factoren:* (1) een indicator variabele die aangeeft of het juryland en het liedland buren zijn en (2) de afstanden tussen de hoofdsteden van jury- en liedland.
- *Religie:* een indicator variabele die weergeeft of landen een gemeenschappelijke religie hebben.⁷
- *Linguïstische en culturele factoren:* de lexicostatistische⁸ afstand tussen de talen van het juryland en het liedland, de afstanden tussen vier culturele dimensies⁹ van het juryland en het liedland.
- *Performance factoren:* (1) lied gezongen door man, vrouw of groep, (2) een indicator variabele die aangeeft of het lied in het Engels is gezongen, (3) een indicator variabele die aangeeft of het lied in het Frans is gezongen, (4) de positie van een lied in de volgorde van

⁷ We hebben hier alleen gekeken naar religies die in substantiële mate vertegenwoordigd zijn in een land, dat wil zeggen dat zij onder ten minste 20% van de gelovigen in een land beleden moeten worden.

⁸ De lexicostatistische afstand tussen twee talen is gebaseerd op het percentage aan elkaar verwante woorden in de talen. Voor een precieze uiteenzetting van dit begrip, zie Dyen et al. (1992).

⁹ We hebben de vier door Hofstede (1980, 1996) gedefinieerde culture dimensies gebruikt, namelijk “masculinity”, “individualism”, “uncertainty avoidance” en “power distance”.

optreden en (5) een indicator variabele die aangeeft of het songfestival plaatsvindt in het liedland.

- *Etnische factoren*: een indicator variabele die aangeeft of een juryland behoort tot de groep van landen die sinds de jaren zestig een relatief grote populatie van Turkse afkomst heeft.

Omdat we voor elk individueel land de invloed van de verschillende factoren op de voting bias schatten, is het mogelijk dat de invloed van deze factoren verschilt per land. Deze aanpak biedt daardoor inzicht in de verschillen in het stemgedrag tussen landen. Het regressiemodel dat we schatten voor elk land i schatten heeft dus de volgende vorm:

$$(1) \quad b_{ij} = \alpha_i + \sum_{i=1}^k X_{ij} \beta_i + \varepsilon_{ij};$$

$$E(\varepsilon_{ij} | X_{ij}) = 0.$$

Hier is b_{ij} de voting bias van land i naar land j , α_i een intercept, β_i een K -dimensionale kolomvector van coëfficiënten, X_{ij} een K dimensionale rijvector van verklarende variabelen (hierboven beschreven) en ε_{ij} een storingsterm. Voor elk land schatten we model (1) met behulp van de kleinste kwadraten methode.¹⁰

Resultaten

Omdat we voor maar liefst 36 landen model (1) schatten met 19 verklarende variabelen (d.w.z. $K = 19$), richten we ons alleen op de variabelen die significant zijn. Omdat dit er nog steeds veel zijn, geven we geen tabel met schattingsresultaten maar beschrijven we in woorden de belangrijkste resultaten. Voor een uiteenzetting van de volledige resultaten verwijzen we naar Spierdijk en Vellekoop (2006). De schattingsresultaten maken duidelijk dat taal de belangrijkste factor is in het verklaren van de voting bias. Negen landen prefereren liedjes gezongen in een taal die dicht bij hun eigen taal ligt, terwijl twee landen (Zwitserland en Malta) juist van exotische talen houden. Geografische factoren spelen na taal de belangrijkste rol. Zes landen hebben een voorkeur voor de liedjes van buurlanden, zelfs na correctie voor overeenkomsten in taal en cultuur (Estland, Letland, Litouwen, Slowakije, Slovenië en Zwitserland). Echter, Macedonië heeft juist een afkeer van de bijdragen van buurlanden. Bij veertien landen speelt de afstand tot het liedland een significante rol in het verklaren van de voting bias, waarbij de meeste landen de liedjes prefereren van landen die dicht bij hen in de buurt liggen. Religie beïnvloedt het stemgedrag van zeven van de 36 landen. Een opvallend resultaat is dat het stemgedrag van twee landen die bekend staan als sterk religieus (het katholieke Ierland en het orthodoxe Cyprus) inderdaad significant beïnvloed wordt door godsdienst. Tevens tonen de resultaten aan dat landen met een relatief grote Turkse populatie een significant positieve bias hebben naar de Turkse inzending. Tabel 3 geeft een overzicht van de meest opvallende resultaten.

land	significante effecten
Cyprus	hoge waardering voor landen die zingen in een verwante taal lage waardering voor landen die later op de avond optreden hoge waardering voor landen met een gemeenschappelijke religie
Griekenland	hoge waardering voor liedjes gezongen door mannen hoge waardering voor landen die zingen in een verwante taal
Estland	hoge waardering voor landen die later op de avond optreden hoge waardering voor dichtbij gelegen landen hoge waardering voor buurlanden
Letland	hoge waardering voor liedjes gezongen door groepen

¹⁰ We berekenen de heteroskedasticiteit-robuste standaardfouten met behulp van de procedure van White (1980).

	hoge waardering voor liedjes in het Frans
	hoge waardering voor buurlanden
	hoge waardering voor landen met een gemeenschappelijke religie
Litouwen	hoge waardering voor duetten
	hoge waardering voor liedjes in het Engels
	hoge waardering voor liedjes in het Frans
	hoge waardering voor buurlanden
Macedonië	hoge waardering voor gastland
	hoge waardering voor nabije landen, tenzij een buurland
	lage waardering voor buurlanden
Nederland	lage waardering voor liedjes door mannen
	lage waardering voor liedjes door groepen
	lage waardering voor duetten
	hoge waardering voor liedjes in het Frans
	hoge waardering voor landen met vergelijkbare cultuur
België	lage waardering voor liedjes uit het gastland
	lage waardering voor landen met vergelijkbare cultuur
Frankrijk	lage waardering voor liedjes in het Engels
Monaco, Roemenië & Rusland	geen enkele factor beïnvloedt de bias significant

Tabel 3: Overzicht van landen en de factoren die hun voting bias significant beïnvloeden.

De schattingsresultaten laten zien dat er grote verschillen zijn in het stemgedrag van de deelnemende landen. De voting bias van sommige landen is niet te verklaren uit de genoemde factoren (wat de suggestie wekt dat deze landen “objectief” stemmen), terwijl die van andere landen juist sterk afhangt van deze variabelen (suggererend dat die landen “subjectief” stemmen). De “braafste” jongetjes van de klas zijn Rusland, Roemenië en Monaco (hun stemgedrag is onverklaarbaar uit de door ons beschouwde factoren), terwijl de Baltische staten, Cyprus en Griekenland en landen van het voormalige Joegoslavië het “stoutst” zijn (hun stemgedrag hangt heel sterk af van de door ons bekeken factoren). Het is opvallend dat de gemiddelde bias van Roemenië aan Macedonië wel heel hoog is (zie Tabel 1), maar dat het stemgedrag van Roemenië tegelijkertijd niet uit de beschouwde factoren verklaard kan worden. Ook is het opvallend dat het stemgedrag van Nederland als enige van de deelnemende landen grotendeels afhangt van de eigenschappen van het liedje (d.w.z. taal en samenstelling performers) en niet van andere factoren (op cultuur na).

Door de periode voor en na de introductie van televoting te beschouwen, wordt duidelijk dat zowel patriottisch als religieus stemgedrag sterk zijn toegenomen sinds televoting de professionele jury’s verving. Dit mag gerust opvallend genoemd worden. Onlangs heeft de Eurovisie organisatie namelijk overwogen om terug te gaan naar het systeem van professionele jury’s vanwege de enorme kritiek op televoting. Uiteindelijk heeft men besloten om televoting toch te handhaven. Onze resultaten tonen aan dat de invloed van niet aan liedjeskwaliteit gerelateerde factoren sinds de introductie van televoting aanzienlijk gegroeid is.

Vriendjespolitiek: mythe of realiteit?

De eerste hamvraag is uiteraard of de veel gehoorde beschuldigingen van vriendjespolitiek aan het adres van verschillende landengroepen zoals het voormalige Joegoslavië, Scandinavië en Oost-Europa ondersteund worden door onze analyse. Het antwoord op deze vraag is verrassend. Hoewel veel landen een duidelijke voorkeur of afkeur voor hun burens hebben en er dus wel degelijk geografisch gestemd lijkt te worden, is er alleen voor de Baltische staten sterk bewijs voor vriendjespolitiek. Deze landen hebben een sterke voorkeur voor elkaar, zelfs na correctie voor overeenkomsten in taal, cultuur en religie. Voor de andere landen die regelmatig beschuldigd worden, toont het model aan dat niet-politieke factoren (zoals taal, cultuur en religie) het stemgedrag voor het grootste gedeelte kunnen verklaren. Zo blijkt de enorme bias van Griekenland en Cyprus in grote mate verklaard te kunnen worden uit de gemeenschappelijke taal en religie.

Wanneer wint Nederland het Eurovisie Songfestival?

Chauvinistisch als we zijn, is de tweede hamvraag natuurlijk wanneer ons eigen land weer de Eurovisieoverwinning in de wacht gaat slepen. De laatste was in 1975, toen de Enschedese groep *Teach-in* won met het lied “Ding-a-dong”. Gaan de dames van *Treble* ons dit jaar naar de victorie leiden? Nederland heeft in elk geval de pech slechts twee burens te hebben. Hoewel wij België rijkelijk met punten bedelen (de gemiddelde bias in de periode 1975-2003 was +1.53 punten), zijn onze zuiderburen een stuk minder hartelijk naar ons toe (gemiddelde bias slechts +0.38 punten). Duitsland is iets doller op ons dan België, maar zal ons met een gemiddelde bias van +0.58 punten zeker niet aan de overwinning helpen. Kortom, als Nederland voor het zoveelste jaar wederom laag eindigt, dan hoeven we dat niet langer alleen te wijten aan onze slechte liedjes. Nederland heeft gewoon niet genoeg burens en de weinige burens die we hebben laten ons behoorlijk in de steek. Wat dat betreft kan Nederland eerder een verre vriend dan een niet zo’n goede buur gebruiken. Ofwel, het is de hoogste tijd om de Nederlands-Cypriotische betrekkingen te versterken...

Literatuurverwijzingen

- Dyen, I., Kruskal, J. & Black, P. (1992), ‘An indo-european classification: A lexostatistical experiment’, *Transactions of the American Philosophical Society* 82 (5).
- Fenn, D., Suleman, O., Efstathiou, J. & Johnson, N.F. (2005), ‘How does Europe make its mind up? Connections, cliques and compatibility between countries in the Eurovision Song Contest’, te verschijnen in *Physica A*.
- Ginsburgh, V. & Noury, A. (2004), ‘Cultural voting: The Eurovision Song Contest’. Working Paper.
- Haan, M., Dijkstra, G. & Dijkstra, P. (2005), ‘Expert judgement versus public opinion - Evidence from the Eurovision Song Contest’, *Journal of Cultural Economics* 29, 59–78.
- Hofstede, G. (1980), *Culture’s Consequences*, Sage, Beverly Hills, California.
- Hofstede, G. (1996), *Cultures and Organizations*, McGraw-Hill, London.
- Iannaccone, L. (1998), ‘Introduction to the economics of religion’, *Journal of Economic Literature* 36, 1465–1496.
- Kuran, T. (1994), ‘Religious economics and the economics of religion’, *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 150, 769–775.
- Spierdijk, L. & Vellekoop, M. (2006), ‘Geography, culture, and religion: Explaining the bias in Eurovision Song Contest voting’. Zie wwwhome.math.utwente.nl/~spierdijkl.
- White, H. (1980), ‘Heteroskedasticity consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity’, *Econometrica* 48, 817–838.